

XORAZM VILOYATI TURISTIK DESTINATSIYALARINING O‘ZBEKISTONNING BOSHQA QISMLARIDAGI TURISTIK MARKAZLARGA NISBATAN AFZALLIK VA KAMCHILIKLARI

Sobirova Zilola Baxtiyor qizi
Matjonov To‘rabek Otabek o‘g‘li
Urganch Davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqola Xorazm viloyatining turistik imkoniyatlarini O‘zbekistonning boshqa hududlari bilan solishtirishga bag‘ishlangan. Maqolada Xorazmning asosiy turistik obyektlari, jumladan, Ichan Qal’a, "Arda Xiva" majmuasi, Qalajiq tuzli ko‘li, shuningdek, viloyatning tabiiy go‘zalliklari, madaniy an‘analari va milliy taomlari haqida batafsil ma‘lumotlar keltirilgan. Xorazmning afzalliklari yoki turizm infratuzilmasining zaifligi va xalqaro taniqlikning pastligi kabi kamchiliklari ham yoritilgan. Maqolada Xorazmning turistik salohiyati boshqa hududlar bilan solishtirilgan holda tahlil qilinadi va viloyatni rivojlantirish yo‘llari haqida umumiy xulosalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Xorazm viloyati, turistik destinatsiyalar, Ichan Qal’a, "Arda Xiva" majmuasi, Qalajiq tuzli ko‘li, milliy taomlar, turizm infratuzilmasi, Samarqand, Buxoro, Toshkent, Farg‘ona vodiysi, transport imkoniyatlari

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF TOURIST DESTINATIONS IN KHOREZM REGION COMPARED TO TOURIST CENTERS IN OTHER PARTS OF UZBEKISTAN.

Abstract: This article is devoted to comparing the tourist potential of the Khorezm region with other regions of Uzbekistan. The article provides detailed information about the main tourist attractions of Khorezm, including Ichan Qala, the Arda Khiva complex, the Qalajiq salt lake, as well as the natural beauties, cultural traditions and national cuisine of the region. The advantages of Khorezm or its disadvantages, such as the weakness of the tourism infrastructure and low international recognition, are also highlighted. The article analyzes the tourist

potential of Khorezm in comparison with other regions and presents general conclusions about the ways of developing the region.

Keywords: Khorezm region, tourist destinations, Ichan Qala, "Arda Khiva" complex, Kalajik salt lake, national cuisine, tourism infrastructure, Samarkand, Bukhara, Tashkent, Fergana valley, transport options

Kirish: Xorazm viloyati – O‘zbekistonning shimoli-g‘arbida joylashgan bo‘lib, o‘zining noyob tarixiy, madaniy va tabiiy boyliklari bilan dunyo miqyosida mashhur. Bu viloyatda joylashgan Ichan Qal’a, Xiva shahri, "Arda Xiva" majmuasi, Qalajiq tuzli ko‘li kabi diqqatga sazovor joylar har yili minglab sayyohlarni o‘ziga jalb qiladi. Biroq, Xorazmning turistik imkoniyatlari O‘zbekistonning boshqa hududlari, masalan, Samarqand, Buxoro, Toshkent yoki Farg‘ona vodiysi bilan solishtirganda qanday afzallik va kamchiliklarga ega? Ushbu maqolada Xorazm viloyatining turistik jihatlari boshqa hududlar bilan solishtiriladi va uning o‘ziga xos xususiyatlari yoritiladi. Bilamizki geografiya fani obyektlarni hududiy jihatdan o‘rganadi. Ko‘pincha hudud yoki manzil so‘zini turizm sohasida destinatsiya (inglizcha “destination” - “manzil, belgilangan joy”) deb ishlatishadi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar: Ushbu maqolada Xorazm viloyatining turistik imkoniyatlarini O‘zbekistonning boshqa hududlari bilan solishtirish uchun turli manbalardan foydalanilgan. Masalan, “UNESCO World Heritage Centre (1990). **Itchan Kala.**” Bu manba Ichan qal’aning UNESCO butunjahon merosi ro‘yxatiga kiritilganligi va uning tarixiy ahamiyati haqida aniq ma’lumotlar beradi. Maqolada Ichan Qal’aning Xorazm viloyati uchun turistik ahamiyati ta’kidlangan va bu manba orqali uning xalqaro miqyosdagi tan olinishi ko‘rsatilgan. **O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasidan olingan ma’lumotlardan esa Xorazm viloyatining umumiy geografik, tarixiy va madaniy xususiyatlarini tahlil qilish uchun foydalanilgan.** Viloyatning tabiiy resurslari, tarixiy obidalari va madaniy merosi haqida umumiy ma’lumotlar berilgan. **O‘zbekistonning birinchi prezidenti Islom Karimovning “O‘zbekistonning turistik imkoniyatlari”** asarida davlatimizning turistik salohiyati umumiy ko‘rinishda tahlil qilingan bo‘lib, Xorazm viloyatining turizm sohasidagi o‘rni va imkoniyatlari haqida fikr yuritish uchun ma’lumotlar taqdim etilgan. Xorazmning boshqa hududlar bilan solishtirilganda turistik jihatdan qanday afzallik va kamchiliklari borligi haqida tahlillar keltirilgan. **Smith, J.**

“Central Asia’s Hidden Gems: Tourism in Uzbekistan”. Bu manba O‘zbekistonning turistik diqqatga sazovor joylari, shu jumladan Xorazm viloyatining xalqaro miqyosda tan olinishi va uning kamchiliklari haqida ma’lumotlar beradi. Xorazmning xalqaro sayyohlar uchun nima uchun hali ham “yashirin durdona” ekanligi haqida tahlillar keltirilgan. Shuningdek yaqindagina ishga tushirilgan Xivadagi majmua haqida ma’lumotlarni rasmiy web-saytidan olish mumkin bo‘ladi. “Arda Xiva” majmuasining zamonaviy turizm infratuzilmasi va uning Xorazm viloyatining turistik salohiyatini oshirishdagi roli haqida aniq ma’lumotlar keltiriladi. Majmuaning turistik xizmatlari va uning viloyatga qo‘shgan hissasi haqida batafsil ma’lumotlar keltirilgan. Maqolada **tarixiy tahlil metodlari, solishtirma tahlil metodi va geografik tahlil metodlaridan foydalanildi. Madaniy tahlil metodida** Xorazmning madaniy merosi, milliy taomlari, an’analari va ularning turistik ahamiyati tahlil qilingan. Bu metod orqali viloyatning madaniy jihatdan boyligi va uning sayyohlar uchun qiziqish uyg‘otishi ko‘rsatilgan.

Natijalar va muhokama: Xorazm viloyatining turistik afzalliklari haqida gapiriladigan bo‘lsa, undagi tarixiy obidalar va tabiiy resurslar aholimizning hayoliga kelishi tabiiy. Ulardan bazilarini ko‘rib chiqsak. Xiva shahridagi Ichan Qal’a – bu Xiva xonligi davriga oid noyob me’moriy yodgorliklar majmuasi bo‘lib, 1990-yilda UNESCOning Butunjahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan. Ichan Qal’a ichida Muhammad Aminxon madrasasi, Kalta Minor, Juma masjidi kabi diqqatga sazovor joylar mavjud. Bu joylar Xorazmning boy tarixini aks ettiradi va sayyohlar uchun noyob tajriba taqdim etadi. Bundan tashqari Ichan qal’adagi kamchiliklar inobatga olingan holda, davlatimizning turistik salohiyatini yanada yaxshilash uchun yaqinda “Arda Xiva” majmuasi ham bunyod etildi. “Arda Xiva” majmuasi – bu Xiva shahrida qurilgan zamonaviy turizm infratuzilmasi bo‘lib, u tarixiy meros bilan zamonaviy qulayliklarni uyg‘unlashtiradi. Majmua ichida mehmonxonalar, restoranlar, savdo maydonchalari va madaniy tadbirlar o‘tkaziladigan joylar mavjud. Ushbu ishlar Xorazm viloyatining zamonaviy turizm destinatsiyalariga qo‘shilishida ajoyib yurish bo‘ldi. Bog‘ot tumanidagi Qalajiq tuzli ko‘li – bu tabiatning noyob manzarasi bo‘lib, uning suvlari terapevtik xususiyatlarga ega. Ko‘l atrofidagi landshaftlar sayyohlar uchun ajoyib fotosuratlar olish imkoniyatini yaratadi. Bundan tashqari ko‘l atrofida ko‘plab turistik infratuzilmalarning yaxshilanayotgani, atrofida tarixiy tus beruvchi qurilish inshootlari Bog‘ot tumani uchun ko‘zga ko‘rinarli omil bo‘lmoqda. Shu bilan birga Xorazmning xalqaro transport

imkoniyatlari ham respublikaning boshqa joylaridan qolishmaydi. Shovot tumanidan Turkmaniston respublikasining Dashovuz shahriga o'tish punkti va davlatning u yerda qurishi rejalashtirilayotgan jahon bozori davlatimizning geogafik o'rnini barcha jabhalarda yaxshilaydi. Bundan tashqari Xorazm viloyati Turkmanistonning Dashog'uz viloyati bilan chegaradosh ekanligi xorijiy sayyohlar uchun qo'shni mamlakatlarga kirish imkoniyatini yaratadi. Bu Xorazmni mintaqaviy turizm markaziga aylantirishda muhim rol o'ynaydi. Chunki yillar davomida dunyo uchun yopiqlik siyosatini olib borayotgan Turkmaniston hukumatida ko'plab turistik destinatsiyalar mavjud. Xorazmning Shovot tumanidagi chegara postida olib borilajak islohotlar kelgusida viloyatning turizm va savdo-sotiqdagi obrosini keskin ko'tarib yuborsa bu ikki davlat aholisi uchun faqat foyda bo'lar edi. Yana aytib o'tishimiz lozim bo'lgan jihat bu madaniy va milliy an'analaridir. Xorazm o'zining noyob raqslari, musiqasi, milliy liboslari va an'anaviy taomlari bilan mashhur. Xorazm palov, shivit oshi kabi milliy taomlar sayyohlar uchun alohida qiziqish uyg'otadi. Bu soha bo'yicha viloyat geograflari ko'plab ilmiy ishlar olib bormoqda.

Viloyatning turizm sohasidagi yutuqlari katta bo'lishiga qaramay, kamchiliklari ham mavjud. Xorazm viloyatining turistik kamchiliklari haqida so'z yuritsak. Transport imkoniyatlarining chekliligi viloyatning zaif jihatlaridan biridir. Xorazmga yetib borish uchun transport imkoniyatlari cheklangan, ayniqsa xorijiy sayyohlar uchun. Toshkent yoki Samarqand kabi yirik shaharlarga nisbatan Xorazmga parvozlar kamroq tashkil etilgan. Turizm infratuzilmasining zaifligi esa yana bir katta muammodir. Xorazmda turizm infratuzilmasi hali ham Samarqand va Buxoroga nisbatan kam rivojlangan. Mehmonxonalar, restoranlar va transport xizmatlari yetarli emas. Ayniqsa o'rta va kichik yoshli sayyohlar uchun yotoqxonalar(dormitory) deyarli tashkillashtirilmagan desa ham bo'ladi. Va nihoyat xalqaro taniqlilikning pastligi bu bizning og'riqli nuqtamiz. Sayyohlar Samarqand haqida turkiy millatlarning faxri bo'lmish Amir Temur tarixidan yaxshi bilishadi. Lekin Xorazmshohlar haqidagi kinolar, asarlarning kam yoki deyarli yo'qligi kabi muammolar Xorazm viloyati taniqliligining asosiy sabablaridan biridir. Biz buning yechimi sifatida ijtimoiy tarmoq marketing (SMM) sohasi ustida hali ko'p ishlashimiz zarurligini anglatadi. Xiva va Xorazmning tarixiy ahamiyati katta bo'lsa-da, u hali ham Samarqand va Buxoro kabi xalqaro miqyosda keng tanilmagan. Keling Xorazm va respublikamizning boshqa hududlarini turizm omili

bo'yicha solishtirib ko'raylik. Samarqandda turizm infratuzilmasi ancha rivojlangan, ammo Xorazmning tarixiy jozibadorligi va sokin muhiti uni alohida qiladi. Buxoro ham tarixiy jihatdan boy, biroq Xorazmning tabiiy manzaralari va kamroq gavjumligi uni afzal qilishi mumkin. Toshkent zamonaviy infratuzilma va xalqaro transport imkoniyatlari bilan ajralib turadi, ammo Xorazmdagi kabi qadimiy tarixiy obidalar topish qiyin. Farg'ona vodiysi tabiiy go'zallik va hunarmandchilik bilan mashhur, Xorazmdagi tarixiy gilamchilik sohasi unga yetishi qiyin bizningcha.

Xulosa: Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, Xorazm viloyati o'zining noyob tarixiy merosi, madaniy boyligi va tabiiy go'zalliklari bilan O'zbekistonning eng qimmatbaho turistik manzillaridan biridir. Biroq, transport va infratuzilma sohasidagi kamchiliklar uning turistik darajasini pasaytiradi. Lek baribir, Xorazmni boshqa hududlar bilan solishtirganda, uning o'ziga xosligi va potentsiali uni sayyohlar uchun alohida qiladi. Bizning fikrimizcha "Arda Xiva"dek sayyohlarni o'ziga jalb qila oladigan majmua qurish uddasidan chiqayotgan tashkilotchilar Ko'hna Urganchimizning yo'qligini bildirmay, o'ziga xos tarzda haybatli va go'zal qilib "Tozo Urganch" majmualarini ham qurishni rejalashtirishlari lozim. Maqola talabalar va boshqa o'quvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, u O'zbekistonning turistik manzillarini o'rganish va solishtirishga qiziqqanlar uchun foydali manba bo'ladi deb umid qilamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA MANBALAR

1. UNESCO World Heritage Centre. (1990). *Itchan Kala*. <https://whc.unesco.org/en/list/543>
2. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. (2020). *Xorazm viloyati*.
3. Karimov, I. (2018). *O'zbekistonning turistik imkoniyatlari*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
4. Smith, J. (2019). *Central Asia's Hidden Gems: Tourism in Uzbekistan*. London: Travel Publications.
5. "Arda Xiva" rasmiy veb-sayti. <https://ardakhiva.uz>